דילכון אמרי דילהון היא. פי' הקונטרס המורה היא של בני בבל וקשה בפרק לולב וערבה (סוכה דף מה. ושם ד"ה והא) גבי הא דקאמר ערבה יפות נגיעים היא ושכמוס וחזרו ויסדום ופריך מי א"ל יוחנן הכי והא"ל יוחנן דילכון אמרי דילהון הוא ופירש בקונטרס אלמא לא שכיחה בגולה ומאי פירכא היא וכי מפני שהיו בעלי תורה אין יכול להיות ששכחו תורת ערבה ועוד בכמה דוכתין אמר שכחוס וחזרו ויסדום ולא פריך עלה הכי ואור"ת בפר"ח שלתלמידיו מבבל שהיו בפניו היה מדבר וה"ק דילכון אמרי רב כהנא שהיה שלכם אמר שערבה דילהון הוא כלומר מנהג של נגיעים ופריך אמאי דקאמר התם לעיל תמציים דרבי יוחנן דאמר יפות נגיעים היא והאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון הוא ולשון דילהון משמע ליה מנהג נגיעים ולא יפות נגיעים וכן נ"ל בהמגרש (ניעין פד: ושם ד"ה ר"י) גבי הסיא דא"ל יוחנן דילכון אמר הוא"ל וקנאתו להתגרש בו שלתלמידיו מבבל היה אומר כן על רב כהנא ובקונט' פי' שם דלחזקיה רבו שהיה מולך שם עליו היה אומר כן ואין נראה [לומר] שבשעה שלמד רב כהנא לפני ר' יוחנן היה רבי יוחנן רואה ישיבה בעוד שרבו חזקיה היה בחיים: [ועיין תוספות מנחות כג: ד"ה כי]:

ואי לאו אדעתא דכספא אתו.

ואע"ג דאמר לעיל נשא ונתן ביד חייב אור"י דשאני שומר שלדעת כן הפקידוהו שיגיל עצמו בו אם יבואו עליו אדעתא דכסף דכספא:

אין לך פדיון שבויים גדול מזה.

אע"ג דמשמע דהוי אמיד מדלא מפליג כדמפליג לעיל מ"מ הואיל ולא היה לו באותה שעה מה ליתן להם חשיב פדיון שבויים: והלה

הדרא ליה עכנא א"ל עכנא עכנא פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד ולא פתח יכנס חבר אצל חבר ולא פתח יכנס תלמיד אצל הרב פתח ליה בעא רחמי ואוקמיה א"ל אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי השתא ליתי מר בהדן א"ל אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא אזילנא ואי לא לא אזילנא הואיל וחליף שעתא חליף תייריה אוקמיה שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה היינו [6]דאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון היא: ההוא דאחוי אמטכסא דר' אבא יתיב ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור' יצחק נפחא ויתיב ר' אילעא גבייהו סבור לחיוביה מהא דתנן [7]דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביחו א"ל ר' אילעא הכי אמר רב והוא שנשא ונתן ביד אמרי ליה זיל לגבי דר"ש בן אליקים ורבי אלעזר בן פדת דדייני דינא דגרמי אזל לגבייהו חייבי' ממתני' [8]אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ואוקימנא דאחוי אחווי: ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כסא דכספא סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא אלא אמר רב אשי [9]חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא אדעתא דכספא אתו: ההוא גברא דהוה מפקיד גביה ארנקא דפדיון שבויים סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה ניהליהו אתא לקמיה [10] דרבא פטריה א"ל אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל [2]אין לך פדיון שבויים גדול מזה: ההוא גברא [3]דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא דההוא גברא ושדייה לנהרא וטבע אתא לקמיה דרבה [2]פטריה אמר ליה אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל האי מעיקרא רודף הוה רבה לטעמיה [4]דאמר רבה [5]רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור שהרי מתחייב בנפשו [6]ונרדף ששיבר את הכלים של רודף פטור [7]שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו אבל של כל אדם חייב [8]דאסור להציל עצמו בממון חבירו [9]ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל ושבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף: **מתני'** [10]שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** [11]ת"ר הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה אחר דברי ר' אלעזר וחכ"א אומר לו הרי שלך לפניך במאי קא מיפלגי ר"א דרש ריבויי ומיעוטי [1]וכחש בעמיתו ריבוי בפקדון מיעט [2]כל אשר ישבע עליו לשקר חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש כלל בפקדון פרט או מכל חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט דבר המיטלטל וגופו ממון אף [3]כל דבר המיטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין ממטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון והדתניא הגוזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר' אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי שלך לפניך התם במאי קמיפלגי אמר רב פפא התם במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו והיתה פרה

הדרא ליה עכנא. נתן גדול עשה עצמו כגלגל ומקיף את פי המערה ונותן זנבו למוך פיו ואין אדם יכול ליכנס: **אפתח פיך.** הרמיני פתחך להסיר זנבך מפיך ועשה פתח ליכנס: **אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא.** אי אקשינא לך אזילנא בדרך ואעמוד אצלך בבית המדרש: **ואי לא הואיל וחליף שעתא.** ואתרמיס ניסא חליף ולא אלך עוד עמך שמא תכעוס עלי ואמות עוד פעם אחרת אלא אלך לביתי מי ולא אעמוד עוד אצלך פן אמות פעם אחרת. ואית דמפרש הואיל וחליף שעתא וקבלתי צער מיתה לא אקבל עוד פעם אחרת לילך מכאן. ובספרים (דף מט.) מוכח שהלך לביתו דאמר רב כהנא אי לאו דנסיבנא הכנתא לאו אנא גלאי אמרי ליה והא למקוס תורה גלית א"ל לאו אנא גלאי כדגלו שאר מינשי שהרי לא בעבור מקוס תורה גליתי אלא מאימת מלכות ברחתי אלמא כתר הכי מי הוה ועוד אמרי' בברכות ירושלמי א] דפגע ביה ההוא גברא אמר ליה מאי עביד בשמיא כלומר שלינג עליו שהיה מת ואמיה א"ל גזר דייניה דההוא גברא מחתם ומת ההוא גברא פגע ביה אחרינא אמר ליה הכי נמי ומית אתי לקמיה דר' יוחנן אמר ליה כר אינש דאמיה מנכסא ליה ואנתתיה דאנוה מיקרא כו': **תייריה.** הקיזו משנתו: **א"ל דילכון אמרי.** שלכם הייתי אומר תורה של בני א"י היא: **דילכון היא.** של בני בבל: **מטכסא.** תכשיט משי: **ושלם מביתו.** דאדעתא בעלמא חייב: **שנשא ונתן ביד.** וכבולם מפרש שנשא ונתן ביד בחד דיני ממונות בסנהדרין [6]): **אמיד.** עשיר: **אפיק חמריה למברא.** מכניס חמורו לספינה מעבר הנהר והיו בה אנשים: **בעא.** חמרא לטבועי מעברא: **מלח ליה.** למפוי לחמור והשליכו למים. לשון אחר מלח ליה כמו המלחים (יונה א) התחיל המלח להציל הספינה ודחפו והשליכו: [המ"ן]. בעל המאור רודף הוא להרוג נפשות: **ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור.** מלשלם שהרי מתחייב בנפשו הוא ברדיפה זו ואפילו אין הורגו דתנן בפרק בן סורר ומורה [7]) ואלו מיתות להציל בנפשו הרודף אחר חבירו להרגו ונמצא תשלומין ותיוב מיתה באין כאחד: **מגופו.** שהרי נרדף זה רשאי להרוג את רודפו שנאמר (שמות כב) אם במתחתרת ימצא הגנב התורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו [ברכות נח.]: **ולא מן הדין.** שהרי המציל עצמו בממון חבירו חייב כ"ש מציל אחרים בממון חבירו: **מתני' שטפה נהר.** שהיתה על שפת הנהר והגביה שפתו והמים שותקים וכורין תחת הספה ומתפשט בתוך השדה: **גמ' רבי כל מילי.** ואפילו קרקעות לשטועה ולהשבון: **מיעט שטרות.** שאין גופן ממון דהיינו ליה ניירא בעלמא: פרה

מסורת הש"ס

מוסף רש"י

דילכון אמרי דילהון היא. רב כהנא היה מתלמידי רב והיה מרוף מאד וכרת לא"י לפני ר' יוחנן מחמת מרדין, והוצרך לו ר' יוחנן לשמה ספיקות, והיה אומר ר' יוחנן לגבי א"י שבבל הייתי שתיה שלכם, שלא גליתם מתלמודכם ולא היה לכם עיכוב הדעת, אבל דאיתי שהיא של בני בבל, שאינ"ש שנגלו, עמדה להם מחמת החרם והסתגר שבגלו עם יכולה כדאמרינ (מ"ב כד) הכל נגזרים שומי מלחמה, ומצוה בקבר עולם וכי מה גטורה עומדן בני אדם הנמצין בשלשלאות של ברזל, אלא שנגזרים היו בתלמודה של תורה (סוכה מד.). **ההוא שנשא ונתן ביד.** שעבל הוא המעות ממני ביתו ופרע לנעבל דין (בכורות כח:) ויחיה אם המחיב שהיה לו משכון למלוה ממנו ונעבל דיין למשכון והמחיבו לנוה, ומחיב אם הזוכה, נעבל ביד ממון מן המתבע ושילם לתובע, ומיעטא אם הטהור, נעבל שכן בידים חוקן עליה לעמתו ולאי לאחוק דבריו, וטהר אם הטמא נעבל הדיין לפיות טמאים ובערבן עם שאר פיות האיש הטמאלו, והוה ליה עושה מעשה בידים ומיוק, והכי מפרש בסנהדרין (נב.) בפרק אחד דיני ממונות (לעי"ל ק.). **שהרי מתחייב בנפשו.** כדריפה מ, שהרי ניתן להציל בנפשו, ואע"ג דכלים הללו של אדם כל אדם הן, דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור (סנהדרין עד.). **ורודף שהיה רודף אחר רודף.** שהיה רודף אחר חבירו להורגו הה רודף אחריו להצילו ושיבר את הכלים כו' (שם). **חייב להעמיד לו שדה אחר.** דקסבר קרקע נגזלת וקיימת לה בכשות נגזל וקרען היה ונעל את הגזלה (שבועות לז:). **הרי שלך לפניך.** דקסבר קרקע אינה נגזלת וכי שטפה נהר נרשותיה דמרא קמא היא קיימת (שם). **מיעט שטרות.** שאין נופן ממון שאין אלא לראיה שבהן (שם).

א) מיי' פ"ה מהל' שאלה ופקדון הל' כ סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף מ:

ב) מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע שם

ג) מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' טו ועיין בהשגות וכמ"מ סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שם סעי' ד וכהג"ר:

ד) מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' יג

ה) מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ה ועיין שם טוש"ע מ"מ סי' שעא סעי' כ:

ו) מיי' פ"ז מהל' שכירות הל' ד וס"ה מהל' טוען ונטען הל' ג סמג לאין דומה ועשין לה טוש"ע מ"מ סי' לה סעי' ג:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

2. אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשְׁבַּע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשָּׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: ויקרא ה כד

הגהות הב"ח

(א) גמ' דפדיון שבויים וכו' לקמיה דרבה פטריה:

(ב) שם בפקדון מיעטו או מכל אשר ישבע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ואי לא כו' בכתבות ירושלמי. נ"ב פ"ב הלכה ח יעו"ש:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com